

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
в.о. декана факультету лінгвістики
Зоя КОРНЄВА
"03" квітня 2023 р.

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ**

**РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПЕРШИЙ (БАКАЛАВРСЬКИЙ)
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: 035 «ФІЛОЛОГІЯ»**

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ: 035.043 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша –
німецька

Ухвалено Вченою радою
факультету лінгвістики
Протокол № 8 від 27.03.2023 р.
Секретар ВР ФЛ
Ірина ЛИТОВЧЕНКО

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програму атестаційного екзамену складено відповідно до Положення про екзаменаційну комісію та атестацію здобувачів вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського¹ з урахуванням Стандарту вищої освіти України² та освітньої програми³ зі спеціальності 035 Філологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціалізацією 035.043 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька».

1. Атестація випускників факультету лінгвістики КПІ ім. Ігоря Сікорського має на меті встановити відповідність рівня отриманої здобувачами вищої освіти вимогам стандартів підготовки філолога, зокрема перекладача.

Атестація здійснюється екзаменаційною комісією (ЕК). До компетенції ЕК належить:

- перевірити та оцінити якість теоретичної та професійно-практичної підготовки здобувачів вищої освіти, встановити її відповідність вимогам ОП³ підготовки випускника першого (бакалаврського) рівня вищої освіти;
- за результатами атестації прийняти рішення про видачу/відмову у видачі випускникам дипломів (звичайних або з відзнакою);
- проаналізувати якість освітньої діяльності в університеті та висунути пропозиції щодо подальшого поліпшення якості підготовки філологів і перекладачів.

2. Державна атестація здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія» проводиться у формі

¹ Положення про екзаменаційну комісію та атестацію здобувачів вищої освіти в КПІ ім. Ігоря Сікорського (уведено в дію наказом №7/178 від 01.10.2020 р., зі змінами, внесеними наказом №НУ/71/2021 від 19.04.2021 р.) https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pol_EK_atestacia.pdf

² Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 «Філологія». Міністерство освіти і науки України, 2019. 18 с. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-bakalavr.pdf>

³ Освітньо-професійна програма «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька» за спеціальністю 035 «Філологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» кваліфікація Бакалавр філології за спеціалізацією 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька <https://osvita.kpi.ua/node/103>

письмового атестаційного екзамену. До атестації допускаються студенти, які виконали всі вимоги навчального плану/індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти зі спеціальності.

3. Результати письмового іспиту оформлюються відповідними документами з атестації здобувачів вищої освіти. Після закінчення іспитів перевірені письмові роботи зберігаються на відповідних кафедрах. Результати складання атестаційного екзамену визначаються оцінками «відмінно», «дуже добре», «добре», «задовільно», «достатньо», «незадовільно». Рішення ЕК про оцінку результатів складання екзамену приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні. За однакової кількості голосів Голова комісії має вирішальний голос. Перескладання атестаційного екзамену з метою підвищення оцінки не дозволяється. Здобувач вищої освіти, який не склав Атестаційний екзамен, наказом Ректора відраховується з університету як такий, що не пройшов атестацію.

4. Програма атестаційного екзамену визначається і розробляється випусковою кафедрою, ухвалюється Вченою радою факультету та затверджується Деканом факультету лінгвістики.

**2. ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 035 «ФІЛОЛОГІЯ»
СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 035.043 «Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – німецька**

2.1. Загальні відомості про екзамен

1. Атестаційний екзамен проводиться для студентів 4-го курсу і є підсумковою формою перевірки теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету лінгвістики на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та забезпечує оцінювання досягнення результатів навчання за такими освітніми компонентами:

Зіставна граматики (ЗО 3);

Німецька мова (основна, практичний курс) (ЗО 5);

Порівняльна типологія. Стилїстика (ПО 4);

Практичний курс перекладу (ПО 5);

Прикладні лінгвістичні дослідження (ПО 6) (Кредитний модуль «Прикладні лінгвістичні дослідження. Основи перекладознавства»).

2. Головним завданням екзамену є перевірка сформованості загальних і фахових компетентностей, а також результатів навчання здобувачів вищої освіти відповідно до освітньої програми (ОП) і навчального плану за визначеними критеріями. Здобувачі вищої освіти мають продемонструвати вміння та навички медіації з тих фахових дисциплін, які виносяться на перевірку.

3. Метою атестаційного екзамену є перевірка рівня сформованості у здобувачів таких компетентностей:

3.1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК 3).

3.2. Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 4).

3.3. Здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК 9).

3.4. Здатність оперувати професійними знаннями й уміннями з обраної спеціалізації та застосовувати їх у практичних ситуаціях (ЗК 12).

3.5. Здатність до усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ (ФК 1).

3.6. Здатність усвідомлювати принципи організації мови, її природу, функції, рівні та структурну типологію мов світу (ФК 2).

3.7. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя (ФК 7).

3.8. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів для перекладу фахових текстів (ФК 9).

3.9. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань (ФК 10).

3.10. Здатність створювати усні й письмові тексти різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами (ФК 11).

3.11. Здатність здійснювати лінгвістичний і перекладознавчий аналізи текстів різних стилів і жанрів (ФК 12).

3.12. Здатність здійснювати адекватний письмовий та усний переклад відповідно до чинних нормативних вимог (ФК 16).

3.13. Здатність реферувати й анотувати різножанрові тексти державною та іноземними мовами (ФК 17).

3.14. Здатність здійснювати постперекладацьке саморедагування та контрольне редагування тексту перекладу (ФК 18).

4. Виконуючи атестаційний екзамен, здобувачі мають продемонструвати такі програмні результати навчання.

4.1. Створювати усні й письмові тексти різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами (ПРН 9).

4.2. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють (ПРН 10).

4.3. Усвідомлювати особливості функціонування та стратифікації різних мов, основні напрямки і тенденції класичних лінгвістичних досліджень, закономірності розвитку мов у контексті сучасних лінгвокультур (ПРН 12).

4.4. Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування для розв'язання фахових комунікативних завдань у різних сферах професійної діяльності (ПРН 13).

4.5. Вести ділову комунікацію усно і письмово, редагувати, реферувати й анотувати різножанрові тексти державною та іноземними мовами (ПРН 14).

4.6. Зіставляти різні одиниці мови і мовлення з метою визначення ключової інформації в оригінальному тексті (ПРН 15).

4.7. Здійснювати лінгвістичний і перекладознавчий аналіз текстів різних стилів і жанрів, описувати соціолінгвальну ситуацію (ПРН 16).

4.8. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності (ПРН 17).

4.9. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови і мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання (ПРН 18).

4.10. Здійснювати адекватний письмовий переклад і якісно редагувати фахові тексти з різних галузей знань відповідно до чинних нормативних вимог (ПРН 19).

4.11. Володіти різними видами стратегій, методів та прийомів для здійснення ефективної перекладацької діяльності одноосібно і в команді (ПРН 21).

5. Час на виконання завдань становить 3 астрономічні години. На екзамені не допускається використання допоміжних матеріалів (довідники, словники, підручники, електронні ресурси / засоби тощо).

2.2. Структура атестаційного екзамену

Атестаційний екзамен на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.043 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька» складається з таких завдань:

1. Реферативний переклад. Реферування державною мовою двічі прослуханого німецькомовного тексту суспільно-політичної тематики.

Обсяг тексту – 2000-3000 др. зн. (тривалість аудіозапису 2 хв).

Час виконання – 60 хв.

2. Відповіді на теоретичні запитання у вигляді тесту Multiple Choice з матеріалу таких навчальних дисциплін:

Порівняльна типологія: Кредитний модуль «Порівняльна типологія. Порівняльна лексикологія» (10 запитань);

Порівняльна типологія: Кредитний модуль «Порівняльна типологія. Порівняльна стилістика» (10 запитань);

Прикладні лінгвістичні дослідження: Кредитний модуль «Прикладні лінгвістичні дослідження. Основи перекладознавства» (10 запитань).

Зіставна граматики: Кредитний модуль «Зіставна граматики» (10 запитань).

Разом – 40 питань. Кожен варіант тесту в екзаменаційному білеті формується індивідуально.

Час виконання – 60 хв.

3. Письмовий переклад державною мовою німецького науково-технічного тексту обсягом 1500 – 2000 др. зн.

Час виконання – 60 хв.

Час на виконання завдань становить 3 астрономічні години. На екзамені не допускається використання допоміжних матеріалів (довідники, словники, підручники тощо).

2.3. Критерії оцінювання

1. Реферативний переклад. Максимальна кількість балів за виконання цього завдання складає **25** балів:

- денотативна еквівалентність: *стисле* (500 друкованих знаків $\pm 10\%$) та *правильне* відтворення інформації оригіналу про об'єктивну реальність – 5 балів;
- конотативна еквівалентність: дотримання *стилю, реєстру* оригіналу (по 5 балів за кожен складову критерію), разом – 5 балів;
- нормативна еквівалентність: *жанрова відповідність* реферованого тексту – 5 балів;
- прагматична еквівалентність (*зрозумілість для адресата*) – 5 балів;
- естетична еквівалентність: форма перекладу справляє той самий *естетичний ефект*, що й оригінал – 5 балів.

Розподіл балів:

5 балів – «Відмінно»

4 бали – «Добре»

3 бали – «Задовільно»

0 балів – «Незадовільно»

2. Відповіді на теоретичні запитання у вигляді тесту оцінюються в **30** балів. Ваговий бал за кожен правильну відповідь – 0,75 бала.

Розподіл балів:

0,75 бала – правильна відповідь.

0 балів – неправильна відповідь.

3. Письмовий переклад державною мовою німецького науково-технічного тексту оцінюється в **45** балів за такими критеріями:

- мовна компетентність (застосування знань лексики, граматики);
- термінологічна компетентність (оперування термінами та термінологічними одиницями);
- перекладацька компетентність (застосування перекладацьких стратегій, способів, прийомів і технік);

- жанрова компетентність (врахування жанрових ознак тексту);
- галузева компетентність (знання відповідної предметної галузі).

Ваговий бал за кожен критерій – 9 балів.

Розподіл балів:

9–8 балів – «Відмінно»;

7–6 балів – «Добре»;

5 балів – «Задовільно»;

0 балів – «Незадовільно».

Максимальна кількість балів на атестаційному екзамені складає 100 балів (25+30+45). Переведення отриманих балів до оцінки за національною шкалою здійснюється відповідно до таблиці:

Таблиця переведення балів до оцінок

Бали	Оцінка
95...100	Відмінно
85...94	Дуже добре
75...84	Добре
65...74	Задовільно
60...64	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

2.4. Класифікація помилок під час складання атестаційного екзамену

Для оцінки якості письмових робіт здобувачів вищої освіти, виконаних у рамках проведення випускної атестації, прийняті такі якісні та кількісні критерії:

1. До **грубих помилок** належать помилки, які

- пов'язані з нерозумінням тексту під час реферування або перекладу і призводять до неправильного виконання здобувачем поставлених завдань;
- пов'язані з вибором неправильної відповіді під час відповіді на теоретичні запитання у вигляді тесту Multiple Choice;

- пов'язані з недотриманням стилістичних норм щодо оформлення реферованого тексту і перекладу тексту відповідного жанру;
- є лексико-граматичними огріхами концептуального характеру (напр., неправильно вжитий лексичний відповідник, порушення синтаксичних норм тощо).

2. До **негрубих помилок** належать помилки, які:

- не спотворюють загального змісту реферованого тексту і тексту перекладу;
- не знижують якість письмового перекладу і реферування фахового тексту відповідно до чинних нормативних вимог;
- не мають значного відхилення від стилістичних норм (напр., використання маловживаних в окремому типі тексту одиниць, іншомовних запозичень тощо);
- пов'язані з неправильним використанням основного або контекстуального значення слова;
- є стилістичними огріхами (використання слів, конструкцій або стилістичних засобів, що не відповідають жанрово-стилістичним особливостям окремого тексту, але загалом не призводять до спотворення його комунікативної функції);
- є орфографічними огріхами (помилка у правописі слів);
- є пунктуаційними огріхами (недотримання правил пунктуації).

Кількісні критерії оцінювання

Відповідно до встановлених стандартів завдання вважається невиконаним за наявності 6-ти і більше грубих помилок та 7-ми або більше негрубих, або 20-ти і більше негрубих помилок.

1. Сміслова помилка – повне спотворення змісту, опущення суттєвої інформації, привнесення невірної інформації. Приймається за основний критерій при виведенні оцінок, слугує основною розрахунковою одиницею – повною помилкою.

2. Неточність – опущення несуттєвої інформації, привнесення зайвої інформації, що не призводить до суттєвої зміни змісту, не зовсім точне тлумачення тексту, яке не призводить до його спотворення. Становить 1/3 повної помилки.
3. Граматична помилка – помилка в передачі значення граматичної форми (неузгодженість членів речення, невірне використання артикля, невірне оформлення форм дієслова тощо, що не призводить до суттєвої зміни тексту оригіналу). Становить 1/3 повної помилки.
4. Лексична (термінологічна) помилка – помилка в передачі контекстуального значення слова, яка не носить стилістичний характер (використання слова в його найбільш вживаним словарним значенням, відсутність необхідної адекватності заміни, яке зумовлене контекстом і нормами певної мови). Становить 1/3 повної помилки.
5. Стилістична помилка – невідповідність стилістичних норм мови для даного стилю мовлення (помилкове вживання синонімів, порушення правил сполучуваності). Становить 1/5 повної помилки.
6. Порушення норм орфографії і пунктуації. Становить 1/5 повної помилки.
7. Помилка, яка повторюється кілька разів – дорівнює одній помилці.

Якісні критерії оцінювання

«Відмінно» – завдання виконані на 95–100%, допускається одна негруба помилка, крім смислової.

«Дуже добре» – завдання виконані на 85–94%, допускається 3 негрубі помилки, крім смислової.

«Добре» – завдання виконані на 75–84%, допускається 1 груба і не більше двох негрубих помилок, в тому числі не більше однієї смислової помилки.

«Задовільно» – завдання виконані на 65–74%, допускається чотири повні помилки, в тому числі не більше двох смислових помилок.

«Достатньо» – завдання виконані на 60–64%, допускається п'ять повних помилок, в тому числі не більше 4-х смислових помилок.

«Незадовільно» – завдання виконані менше, ніж на 60%, за наявності 6-ти і більше грубих помилок та 7-ми або більше негрубих, або 20-ти і більше негрубих помилок.

Таблиця переведення балів до оцінок за національною шкалою

Бали	Оцінка
95...100	Відмінно
85...94	Дуже добре
75...84	Добре
65...74	Задовільно
60...64	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Актуальні проблеми теорії і практики сучасного перекладу : монографія / Є. Бабенко, С. Амеліна, Н. Білоус ; за заг. ред. С. М. Амеліної. К. : Центр навчальної літератури, 2020. 470 с.
2. Білоус О. М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. – Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. 200 с.
3. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов / О. В. Ребрій. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.
4. Вступ до теорії перекладу : підручник / А. В. Мамрак. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 304 с.
5. Гінка Б. І. Лексикологія німецької мови: лекції та семінари : навч. посібн. : вид. 4-те, робл. і доп. / Б. І. Гінка. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2016. 420 с.
6. Гудманян А.Г., Сітко А.В., Єнчева Г.Г. Вступ до галузевого перекладу : практикум для студентів спеціальності «Переклад». К. : Аграр Медиа Групп, 2014. 260 с.
7. Гудманян, А. Г. Практичний курс перекладу : підручник для здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю «Філологія», спеціалізацією «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька» / А. Г. Гудманян, І. М. Баклан ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані (1 файл: 2,92 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 180 с. Назва з екрана.
8. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 1 : пер. з англ. / за ред. Іва Гамб'є та Люка ван Дорслара ; за заг. ред. О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. – Вінниця : Нова Книга, 2020. 584 с.
9. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 2 : пер. з англ. / за заг. ред. О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. 280 с.
10. Загальна теорія перекладу для першого (бакалаврського) рівня : навч.-метод. посіб. / Т. С. Володіна, О. П. Рудківський. К. : Видавничий центр КНЛУ, 2017. 296 с.

11. Кіршова О. В. Практична грамати́ка німецької мови (Дієслово. Іменник): [навчальний посібник]. Миколаїв : Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2015. 116 с. ISBN 978-966-336-328-8.
12. Котвицька В. А. Deutsche Grammatik Schritt für Schritt. Lehr- und Übungsbuch. Kompaktausgabe: підручн. для студ. спец. 035 «Філологія» / В. А. Котвицька, О. А. Лазебна. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 140 с. Бібліогр. : с. 132.
13. Кучер З. І., Орлова М. О., Ліпісівіцький М. Л. Галузевий переклад: німецька мова : навчальний посібник. Вінниця : Нова книга, 2018. 144с.
14. Левицький В. В. Лексикологія німецької мови. Вінниця : Нова книга, 2014. 392 с.
15. Лисенко Г. Л., Баклан І. М., Чепурна З. В. Основи перекладу – міст між теорією і практикою (німецько-український напрям) : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. 204 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29034>.
16. Німецька мова «B1+»: поглиблене вивчення : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Уклад. В. М. Білицька, О. В. Дзикович, Н. О. Моїсєєва. К.: НТУУ «КПІ», 2015. 184 с.
17. Німецька мова B2-C1: комплексний аудіотренінг : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Уклад. О. В. Дзикович, Н. О. Моїсєєва. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 294 с.
18. Основи перекладознавства : навч. посіб. для студентів спеціальності «Переклад» / А. Г. Гудманян, А. В. Сітко, Г. Г. Єнчева. Вінниця : Нова Книга, 2020. 352 с.
19. Переклад у наукових дослідженнях представників Харківської школи : монографія / за ред. Л. М. Черноватого, О. А. Кальниченка, О. В. Ребрія ; Кафедра теорії та практики перекладу англійської мови Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Вінниця : Нова Книга, 2013. 568 с.
20. Практика перекладу (німецька мова) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. заклад. / З. І. Кучер, М. О. Орлова, Т. В. Редчиць. 2-ге видання. Вінниця : Нова Книга, 2017. 464 с.

21. Anne Buscha, Szilvia Szita. Spektrum A2+. Integriertes Kurs- und Arbeitsbuch für Fremdsprache Deutsch. Schubert-Verlag Leipzig, 2018.
22. Buscha A., Szita S. C-Grammatik: Übungsgrammatik Deutsch als Fremdsprache. Leipzig : Schubert-Verlag, 2013.
23. Buscha A., Szita S. Spektrum A2+. Integriertes Kurs- und Arbeitsbuch für Fremdsprache Deutsch / Anne Buscha, Szilvia Szita. Leipzig : Schubert-Verlag, 2018.
24. Buscha A., Szita S. Spektrum Deutsch B1+. Integriertes Kurs- und Arbeitsbuch für Fremdsprache Deutsch / Anne Buscha, Szilvia Szita. Leipzig : Schubert-Verlag, 2018.
25. Deutsche Grammatik Schritt für Schritt. Lehr- und Übungsbuch. Kompaktausgabe: навч. підручн. для студ. спец. 035 Філологія / В. А. Котвицька, О. А. Лазебна. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 132 с.
26. Dreyer H., Schmitt R. Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik. Aktuell. Max Hueber Verlag, 2013.
27. Dreyer H., Schmitt R. Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik. Aktuell. Ismaning : Max Hueber Verlag, 2013.
28. Koithan U., Schmitz H. Aspekte C1, Mittelstufe, Deutsch als Fremdsprache / Ute Koithan, Helen Schmitz. München : Klett-Langenscheidt, 2016.
29. Reimann M. Grundstufen-Grammatik für Deutsch als Fremdsprache, neue Rechtschreibung, Erklärungen und ... Deutsch). Ismaning : Max Hueber Verlag, 2014.
30. SICHER. Deutsch als Fremdsprache. Kursbuch und Arbeitsbuch, GmbH & Co KG, München (Deutschland) : Hueber Verlag, 2015.
31. Hirschfeld U., Reinke K. Phonotheke intensiv. Arbeitsbuch: Aussprachetraining. Deutsch als Fremdsprache / Ursula Hirschfeld, Kerstin Reinke. Klett Sprachen, 2013. 176 S.